

Samenwerken

wie is verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden?

Als school werkt u aan goede arbeidsomstandigheden voor uw werknemers. Maar hoe staat het met personen waarmee u geen dienstverband heeft óf met personen of organisaties waarmee u in en om het schoolgebouw samenwerkt of die u inhuurt voor een klus. Wie is dan verantwoordelijk voor de naleving van de Arboretgeving en wie moet wat doen om ongevallen te voorkomen? In deze VO-Signaal krijgt u antwoord op deze vragen.

Wie zijn werknemers?	1
Verantwoordelijkheid voor werknemers	1
Verantwoordelijkheid voor derden	2
Verantwoordelijkheid voor bedrijven waarmee wordt samengewerkt	2
Praktische tips	3
Samenvatting m.b.t. de samenwerkingsverplichtingen	4
Tot slot	5

Wie zijn werknemers?

De Arboretgeving¹ moet worden nageleefd door de school. Daarbij gaat het om de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers. In artikel 1 van de Arboretwet wordt precies aangegeven wie de werknemers van de school kunnen zijn:

1. de werknemer met een arbeidsovereenkomst voor een bepaalde of een onbepaalde tijd;
2. de werknemer met een vaste of tijdelijke (ambtelijke) aanstelling;
3. de werknemer die via een uitzendbureau wordt ingehuurd;
4. de werknemer waarover de school gezag uitoefent, zoals een stagiair.

Uitzondering

Leerlingen vallen niet onder de beschermende werking van de Arboretgeving, maar er is een uitzondering. Zodra een leerling werkzaamheden verricht die lijken op arbeid in het 'normale' werk (zoals bijvoorbeeld in praktijklokalen in het vmbo het geval is), dan geldt onder die omstandigheden de Arboretwet wél. In deze gevallen is de school ook verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van de leerlingen.

Als een school de catering heeft uitbesteed aan een externe organisatie en de kantinejuffrouw is in dienst van een cateraar, dan is zij geen werknemer van de school. Daardoor valt zij niet onder de verantwoordelijkheid van de school. De cateraar is verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden (zie paragraaf 'Verantwoordelijkheid voor bedrijven waarmee wordt samengewerkt').

Verantwoordelijkheid voor werknemers

De meeste werknemers op een school zijn werknemers met een arbeidsovereenkomst of een aanstelling. Volgens de Arboretwet moet de school als werkgever zorgen voor goede arbeidsomstandigheden voor deze werknemers. De school is echter ook verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden van uitzendkrachten, stagiaires en leerlingen die 'arbeid' verrichten. Bij uitzendkrachten en stagiaires moet de werkgever enkele bijzonderheden in acht nemen.

Uitzendkrachten

Zodra de school een uitzendkracht wil inhuren, voor bijvoorbeeld de financiële administratie, is de school verplicht relevante informatie uit de RI&E - toegespitst op het werk dat de uitzendkracht gaat doen - toe te zenden aan het uitzendbureau. Laat de school dit na, dan kan de school een boete krijgen van de Arbeidsinspectie. Het uitzendbureau moet vervolgens deze informatie doorgeven aan de uitzendkracht. Met deze informatie attendeert het uitzendbureau de uitzendkracht op mogelijke veiligheids- en gezondheidsrisico's op de school. Het is aan te bevelen daarnaast ook praktische informatie over hoe de school omgaat met veiligheid en gezondheid mee te sturen, bijvoorbeeld over hoe de school bedrijfshulpverlening heeft geregeld.

¹ De Arboretgeving bestaat uit de Arboretwet, het Arboretbesluit en de Arboretregeling

Stagiaires

Vanaf het moment dat een student als stagiair op de school verschijnt, is de school verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van deze stagiair. In de stageovereenkomst, die wordt afgesloten tussen de school en de stagiair, worden deze afspraken vaak niet opgenomen. In de Arboret is echter geregeld dat de werkgever, in dit geval de school, verantwoordelijk is voor de stagiaire.

Bij (vmbo-)leerlingen die stage gaan lopen binnen een bedrijf, bijvoorbeeld de bouw of een metaalbedrijf, gelden dezelfde regels. Ook hier is het stageleverende bedrijf, het bouw- of metaalbedrijf, verplicht om deze stagiaires op basis van artikel 1 Arboret net zo te beschermen als de eigen werknemers. Het is wel aan te bevelen dat de school over de zorg voor de arbeidsomstandigheden duidelijke afspraken maakt met de werkgever.

Leerlingen die arbeid verrichten

Verricht een leerling werkzaamheden die lijken op arbeid in het 'normale' werk, bijvoorbeeld bij praktijklessen zoals hout- en metaalbewerking, dan gelden ook de voorschriften uit de Arboret. De school is dus verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van de leerling en moet de leerling instrueren over de veiligheids- en gezondheidsrisico's. Heeft de school de regels uit de Arboret onvoldoende nageleefd, dan kan de school hiervoor een proces-verbaal krijgen. Tevens moeten ernstige ongevallen met een leerling worden gemeld bij de Arbeidsinspectie. De school kan dan aansprakelijk worden gesteld voor de geleden schade (zie ook het VO-Ssignaal over 'Aansprakelijkheid en Verzekeringen').

Verantwoordelijkheid voor derden

Bezoekers en gasten van de school noemen we derden. Hieronder vallen de leerlingen, ouders, collega's van andere scholen, inspecteurs, postbodes, ... enz. De school moet ervoor zorgen dat deze personen veilig en gezond de school in en uit kunnen komen. Derden moeten tevens worden beschermd tegen ongelukken op de school. Laat de school dit na dan kan de school een proces-verbaal krijgen van de Arbeidsinspectie.

Voorbeeld

Als een trap naar de eerste etage kapot is (bijvoorbeeld versleten tapijt, afgebrokkeld beton, of kapotte houten treden) moet de school de trap geheel of gedeeltelijk afsluiten en de leerlingen en derden waarschuwen tegen de gevaren van die kapotte trap, door bijvoorbeeld het gevaarlijke punt te voorzien van een waarschuwingsbord, afzetting via tape of hekje.

Verantwoordelijkheid voor bedrijven waarmee wordt samengewerkt

De school kan samenwerken met andere organisaties en bedrijven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bedrijven waarmee de school (bijna) dagelijks of slechts af en toe samenwerkt.

Dagelijkse samenwerking

Bedrijven waarmee de school dagelijks samenwerkt, zijn bijvoorbeeld een schoonmaakbedrijf, cateringbedrijf of post- en printerbedrijf. De activiteiten van deze bedrijven worden in opdracht van de school uitgevoerd in het schoolgebouw, maar de bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden van hun eigen personeel. Zo zal het cateringpersoneel door het cateringbedrijf zelf voorgelicht moeten worden over bijvoorbeeld het veilig gebruik van keukenapparatuur.

Als de werkzaamheden van de school en het samenwerkende bedrijf, bijvoorbeeld het schoonmaakpersoneel, zich onder één dak afspelen kan het werk van de ene partij (de schoonmaker) gevaar opleveren voor de andere partij (de school/docenten). Daarom verplicht de Arboret beide partijen om samen te werken. Beide partijen moeten daarom voorafgaande aan de samenwerking met elkaar afspraken maken om de veiligheid en de gezondheid op het werk van alle betrokken werknemers te waarborgen. De wetgever geeft echter niet aan welke samenwerkingsafspraken er gemaakt moeten worden.

Voorbeeld

Een pas schoongemaakte vloer kan verraderlijk glad zijn. Als omstanders dit niet weten, kunnen zij uitglijden. Een simpele waarschuwing met een bordje op de vloer (pas op voor uitglijden) kan voldoende zijn. Een andere maatregel is om de vloer aan het einde van de werkdag schoon te maken, zodat er geen werknemers van de school meer aanwezig zijn. De school en het schoonmaakbedrijf moeten van tevoren bespreken welke maatregelen worden ingezet.

Voorbeeld

Een school heeft de catering uitbesteed aan een externe organisatie. Het is niet uitgesloten dat de kantinejuffrouw onheus of zelfs agressief wordt bejegend door leerlingen. De kantinejuffrouw is in dienst van een cateraar. De cateraar is verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden. Maar de school en de cateraar moeten van tevoren afspraken maken hoe in deze en in andere situaties te handelen.

Incidentele samenwerking

Er zijn ook bedrijven waarmee de school slechts af en toe samenwerkt. Dit is een incidentele samenwerking, bijvoorbeeld hoveniers, schilders, onderhoudsmonteurs voor CV en glazenwassers. Veelal zijn deze bedrijven maar enkele keren per jaar kort (enkele uren of enkele dagen) actief op of in de omgeving van de school. Als de activiteit van de één (bijvoorbeeld de glazenwasser) effect heeft op het werk van de ander (de werknemers van de school) moeten de twee partijen samenwerken om het risico te beperken of te voorkomen.

Als bedrijven niet samenwerken en er gebeurt een ongeval dan kan de Arbeidsinspectie aan beide bedrijven een bestuurlijke boete opleggen. Nog even afgezien van mogelijke schadeclaims van privé- of andere rechtspersonen.

Praktische tips

Er zijn tal van mogelijke risico's die in een school kunnen voorkomen met allerlei verschillende maatregelen. Het gaat te ver om alle risico's en maatregelen te beschrijven, maar we kunnen wel een aantal praktische tips geven. Deze tips kunt u als school in acht nemen bij het aangaan van een contract tussen de school en de organisatie.

- Bespreek het onderwerp arbo, veiligheid en gezondheid altijd bij het aangaan van een contract met een dienstverlener (bijvoorbeeld bij het contracteren van een nieuw schoonmaakbedrijf);
- Wissel bij de contractbesprekingen altijd informatie uit over de risico's die voortvloeien uit het beoogde werk (maak hierbij gebruik van de RI&E van de school – en van de RI&E van de dienstverlener);
- Benoem bij beide partijen een (contact)persoon om zaken rond veiligheid en gezondheid met elkaar te bespreken en te evalueren.

Aandachtspuntenlijst samenwerking school en dienstverlener:

- verstrek de dienstverlener de (relevante delen van de) RI&E van de school.
- geef de dienstverlener informatie over veiligheid en gezondheid op de school (dezelfde informatie die u ook aan uw eigen werknemers geeft).
- regel de toegang van het personeel van de dienstverlener tot het schoolgebouw. (Beschikt het dienstverleningspersoneel over een toegangssleutel? Kunnen zij het alarm aan/uit zetten?).
- regel - indien gewenst - een eigen ruimte voor het dienstverleningspersoneel (Wat voor spullen staan hierin? Wie maakt de ruimte schoon?).
- regel onder welke voorwaarden het dienstverleningspersoneel gebruik mag maken van materialen en gereedschappen van de school.
- regel een plek waar de spullen (materialen) van de dienstverlener worden opgeborgen. Zeker waar het gaat om gevaarlijke stoffen (reinigingsmiddelen, onkruidverdelgers etc.).
- de dienstverlener weet hoe de BHV in de school is georganiseerd (Wie zijn de bedrijfshulpverleners in de school? Wordt ergens centraal geregistreerd wie aanwezig is namens de dienstverlener, zodat zij bij een ontruiming niet vergeten worden?).
- de school weet wie er bij de dienstverlener (telefonisch) gewaarschuwd moet worden bij een ongeval van een werknemer van de dienstverlener.
- veranderingen in de schoolorganisatie m.b.t. bijvoorbeeld BHV worden aan de dienstverlener doorgegeven.
- bespreek regelmatig (bijvoorbeeld eens per kwartaal) de samenwerking tussen de school en de dienstverlener.

Samenvatting m.b.t. de samenwerkingsverplichtingen

	Verplichtingen voor de school	Aanbevelingen voor de school
1. Uitzendkracht	<ul style="list-style-type: none"> School is verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden Te beschouwen als 'gewone' werknemer van de school (art. 1 Arbowet) Relevante informatie uit de RI&E van de school toezenden aan het uitzendbureau (art. 5, lid 5 Arbowet) 	<ul style="list-style-type: none"> Geef schriftelijke informatie over arbo op de school via folder, brochure en/of website Denk aan ongevallen- en aansprakelijkheidsverzekering voor de uitzendkracht
2. Stagiair in school ¹	<ul style="list-style-type: none"> School is verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden Te beschouwen als 'gewone' werknemer van de school 	<ul style="list-style-type: none"> Geef schriftelijke informatie over arbo op de school via folder, brochure en/of website Sluit een stage-overeenkomst met de stagiair Denk aan ongevallen- en aansprakelijkheidsverzekering voor stagiair
3. Derden (exclusief leerlingen)	<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat derden geen letsel oplopen in en om de school (art. 11 Arbowet) 	<ul style="list-style-type: none"> Altijd melden bij een centrale balie, zodat u weet wie in het gebouw is Zorg dat derden niet bij een gevaarlijke plek in de school kunnen komen door een afzetting Zie voor de eisen en wensen de norm 'Veiligheid derden' in de Arbocatalogus-VO
4. Derden, zijnde de leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> Hetzelfde als onder 3 Als een leerling echter arbeid verricht die vergelijkbaar is met arbeid in de beroepspraktijk, dan moet de school hen beschermen alsof het 'gewone' werknemers zijn. De school is dan verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden 	<ul style="list-style-type: none"> Zie eisen en wensen in Arbocatalogus-VO Geef leerlingen voordat zij een praktijklokaal betreden duidelijke informatie en instructie hoe zij veilig moeten handelen. Controleer of de verstrekte informatie is begrepen en zie streng toe op de naleving
5. Bedrijven waarmee dagelijks wordt samengewerkt	<ul style="list-style-type: none"> Voorafgaande aan de samenwerking moeten afspraken worden gemaakt om de veiligheid en de gezondheid op het werk van alle betrokken werknemers te waarborgen 	<ul style="list-style-type: none"> Zie voor eisen en wensen de norm 'Samenwerking met derden' in de Arbocatalogus-VO Verstrek een veiligheidsvoorschrift waarin wordt gewezen op de arboverplichtingen
6. Bedrijven waarmee incidenteel wordt samengewerkt	<ul style="list-style-type: none"> Als de activiteit van de één (bijvoorbeeld de hovenier of de glazenwasser) effect heeft op het werk van de ander (de werknemers van de school) moeten de twee partijen samenwerken om het risico te beperken of te voorkomen 	<ul style="list-style-type: none"> Zie voor eisen en wensen de norm 'Samenwerking met derden' in de Arbocatalogus-VO Verstrek een veiligheidsvoorschrift waarin wordt gewezen op de arboverplichtingen

¹ Het gaat hier niet om leerlingen die stage lopen bij een extern bedrijf. Dan is het bedrijf verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden. Het is wel aan te raden om hierover afspraken te maken met het bedrijf.

Tot slot

VO-Signaal Samenwerken is één van de informatiebladen die Arbo-VO heeft opgesteld om scholen in het voortgezet onderwijs te ondersteunen bij de invulling aan goed werkgeverschap.

Eerder is verschenen:

- VO-Signaal Aansprakelijkheid & Verzekeringen
- VO-Signaal Privacy

De uitgaven VO-Signaal worden gepubliceerd op de website www.arbo-vo.nl.

Arbo-VO

Arbo-VO is een onafhankelijk kennis- en adviescentrum. Het belangrijkste doel is om werkgevers uit het voortgezet onderwijs te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid op het terrein van arbeidsomstandigheden, verzuim, re-integratie en levensfasegericht personeelsbeleid.

Arbo-VO wil daarmee een bijdrage leveren aan het beheersen en laag houden van het verzuim in het voortgezet onderwijs.

Arbo-VO is een project van de VO-raad i.s.m. de onderwijsbonden.

Postbus 4946
6401 JS Heerlen
Tel: 045-579 6024
Fax: 045-579 2687
servicecenter@arbo-vo.nl
www.arbo-vo.nl

Disclaimer

Arbo-VO is zich volledig bewust van de taak zo betrouwbaar mogelijke informatie te verzorgen. Niettemin kan zij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventueel voorkomende onjuistheden.

Heeft u opmerkingen over de inhoud? Dan verzoeken wij u uw reactie te mailen naar servicecenter@arbo-vo.nl. Ook uw opmerkingen of suggesties zijn van harte welkom.